

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Historia Scholastica Magistri Petri comestoris sacre
scripture seriem breuem nimis [et] obscuram elucidans**

Petrus <Comestor>

Argentine, 1503

VD16 P 1829

De co[m]mendatione talentoru[m] [et] decem [...] ca. cxliiij.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30892

Euangelica

De signis quoddecim dierum ante iudicium
Capitulum, CXXII.

Jeronymus au-
tez

b in annalibus hebreorum inuenit sig-
num dierum ante diem iudicii, scilicet vtrum

signum futuri sint dies illi an interpolati: non
expressit. Prima die eriget se mare, et cubitum
super altitudinem montium stans in loco suo quasi
murus. Secunda tantum descendet ut visus pos-
set videri. Tertia marine belue apparatus su-
per mare: dabitur rugit versus ad celum. Quarta
ardebit mare et aqua. Quinta herbe et arbores
dabitur ros sanguineus. Sexta ruent edificata.
Septima petre adinuicem collident. Octava
fiet generalis terremotus. Nona equabitur
terra. Decima erubunt homines de cavernis: et
sicut velut amentes: nec poterunt mutuo loqui.
Undecima surgent ossa mortuorum: et stabunt
super sepulchra. Duodecima cadent stelle. Tre-
decima morientur viuentes: ut cum mortuis res-
surgant. Quartadecima ardebit celum et terra.
Quintadecima fiet celum novum et terra noua:
et relurgent omnes. Et addidit Iesus. Sicut ful-
gur erit ab oriente et pariet versus in occidentem:
sic erit aduentus filii hominis: subitus scilicet et coru-
ptus: et tunc apparebit signum filii hominis in celo.
Id est in aere supra locum unde ascendit: et ante
eum erunt instrumenta mortis sue quasi vexilla tri-
umphales: erunt clavis, lancea, et in carne eius videbunt
clauitices: ut videant
in quibus pupugerunt: et in
Flora quod iudicium
valle Iosaphat iudicium
futurum in valle Iosaphat.
Sed nota quod tunc
non erit vallis: quia quarto
decimo die equabitur ter-
ra: sed in illum locum erit. Vel forte propter in-
terestationem huius nominis Iosaphat: interpretatur
em iudicium. Vallis ergo Iosaphat humilita-
tatem iudicii sonat.

Quod solus pater nouit diem iudicii: et de vno
assumpto et altero relicto. Ca. CXXIII.

Hinc subdidit ie-

sus generalis ammonitiones. Attendite
ne grauentur corda vestra curis huius
seculi ne superueniat in vos dies illa repetita: sicut
in diebus noe et loth repentini interitus tulit ne-
scientes. De die autem illa et hora nemo scit ne-
que filius: neque angelus nisi solus pater. Hic excla-
mat arrius. Non sunt equales qui nouit et qui igno-

rat. Hieronymus respondit in minoribus orientis scri-
ptis per psalmos. Humanitas filii dei se ignorare
re sine mundi. Quod Gregorius in registro quasi ex-
ponit ait. Nouit vniuersum dei hora iudicii:
sed non ex natura humanitatis. Tamen etiam sic ex-
ponit. Non nouit: subaudi nobis. quibus ex-
pedi incertos esse: ut sciviam quasi in proxi-
mo iudicandi. Vel filius hic dicitur adoptioe. Tunc
duo erunt in agro. scilicet platoz quidam boni quis-
dam mali. Unus assumet. scilicet et rapiet obula
chiro in aera: et alter relinquet. scilicet non assumet.
Due molentes in vno: vna assumet: et altera
relinquet. Quod de conjugatis dicitur est qui sunt in
rota huius mundi. Duo in lecto: vna assumet: et al-
ter relinquet. Quod de contemplatis siue specu-
latis intelligit. Et dicitur et. Vbi dicitur. scilicet as-
sument. Et respondit. Vbi quis fuerit corpus: illi
luc congregabuntur et aquile. scilicet vbi erit dominus in
corpore congregabuntur aquile. id est sancti re-
surgendo innovati.

De vigilia sanctorum et decem virginibus.
Capitulum, CXXIII.

Interim autem

i erit filius hominis sicut homo qui pegre p-
fectus: relinquit domum suam: et dans
cuius seruorum suorum opus suum: sanctorum precepit
ut vigilet. Vigilare ergo apostolis et apostolicis vir-
tutibus incubit. Vigilare super se et super gregem etiam
cuius fidelis pro modulo suo. Tunc filius erit res-
gnum celorum decem virginibus. scilicet tunc sepabuntur fa-
turi a prudentibus. Media autem nocte clamor fa-
ctus est: ecce sponsus venit exite obuia ei. Tra-
ditio hebreorum habet christum media nocte ven-
turum ad modum egypti quasi pascha celebratum est.
Quidam etiam sanctorum hoc ipsum opinantur: quod sicut
nocte natus est in mundum et nocte venit ab inferis:
ita et nocte veniet ad iudicium. Vnde quidam dicit
cunctis fuisse apostolorum traditionem in vigilia pasche.
non dimittit populum ab ecclesia ante profundam no-
ctem: ut qui expectent aduentum domini: et dicitur ho-
ram illam noctis quoniam: imo septem diem dicit pro
coruscatione venientis: vel typice: pro manifesta-
tione cordium. Alii autem quod dubium est dominus non
diffinites exponunt. Media nocte. scilicet nul-
lo sciente.

De commendatione talentorum et decem milibus.
Capitulum, CXXIII.

Item addidit

e pficietis qui dedit suis suis talenta
para-
bolaz
f

alij q̄nq̄. alij duo. alij vnū. Et cōmendatis
his q̄ duplicauerūt talēta: reprobatō viro pi
gro q̄ abscōdit suū ait. Om̄i habenti dabit.
Nō habenti at: qd̄ videt habere auferet ab
eo. i. habenti eo mō q̄ debet habere: vt scz eo
bñ vtaf. De eodē q̄z addidit pabolā de rege
q̄ abijt i regione lōginquā accipe sibi regnū
z reuert. z dedit suis suis decē mnas: z ait.
Negociamini dum venio. Vna fm grecos
xl. centū drachmis appendit. In reditu ei ac
cessit p̄m: z ait. Dñe mna tua. x. mnas adq̄st
uit. Cui dñs. Eris
ptātem hñs sup. r.

Vocatio sui ē cano
nica electio ep̄i. mna
dat ei q̄n q̄ imposuit
ei man: dat ei textuz
euāgelij: z dr. Uade
p̄dica: z sp̄e cū p̄mo ingredit̄ ciuitatē suam:
euāgelij p̄fert i pectore: q̄si negociator mna
suā ostendēs. In q̄busdaz ecclesijs cū dat ei
archiep̄iscopus virgā dr. Uade p̄dica: z ille
statim benedicit p̄lm: in q̄ signat q̄ moyses
cum virga missus est in egyptum.

De ventilatōe aree. Ca. CLXV.

In autē vene

c
rit filij hoīs in malestate sua: z
om̄s angell̄ cū eo: testes futuri
actiū hūanoz: tūc sepabunt boni a malis: z
statuent boni ad dexterā. i. ponent i eternita
tē mali ad sinistrā. i. recipiet q̄ meruerūt eligē
do sinistrā. Et tunc cōmemorabit iudex ser
opa miscōte: q̄ sunt pascere esurientē: potare
sitietē: colligere hospitē: vestire nudū: visita
re infirmū: solari vinculatū. Septimū les
git i Tobia: sepelire mortuū. Et nō aliō erit
hec cōmemoratio: nisi qz om̄s scient merita
sua p̄ q̄b̄ saluabūt aut dānabūt. Et ibūt bī
in supplicij eternū: illi aut̄ in vltā eternā.

Opiniones de igne eterno. Ca. CLXVI.

Ignis eterno

d
dicit Augusti. Quis modū sit z in q̄ mūdī
parte futur⁹ sit neminē scire arbit
roz: nisi p̄ reuelationē. q. d. Un⁹ est gehēne
ignis: sed nō vno mō om̄es cruciās. Sicut
ardorē solis nō oēs equaliter sentiūt: sic cū il
le ignis equalr ardeat: nō equalr sentiet. Bre
gorius in Job. Viro mō gehēne ignis cor
pore⁹ est: nec ignis nutrit: nec succensioe in
diger: z ē inextinguibilis a deo creat⁹ ab ori

gine mūdī. Idē. Vlt̄ flamma vltroz crea
tionē habet: lumē nō habet: ad solariōz
nō lucet: vt ei mag⁹ torqueat ad aliqd̄ lucet
Nā reprobi se visuri sūt in inferno: vt magis
doleant: qz z diues lazaz vidit. In libro m̄
p̄nosticoz de p̄bis augustini sic legit. Est vt
ait Augustin⁹ inferoz substantia incorporea.
Et ideo merito q̄rit: vñ sub terris dicant̄ ee
inferi: si corpalia loca nō sūt. z vñ dicant̄ infe
ri: si sub terris nō sūt. Sz idē doctor dr. Ideo
sub terris dicunt̄ inferi: qz p̄gruēter in spū cor
poraliū: rez similitudines sic monstrant. vt q̄a
defunctorz aie corpis amore peccauerūt: ad
illas corpaliū rerū similitudines exhibeant: q̄
bus carne mortui solēt sub terra condi. P̄bis
nulli ex hac snia Augustini sentiūt q̄ vbi cū
qz peccator fuerit: ibi elementa cruciabit̄ cū
z in corpe suo: z ex locis adiacentibz. Et cū
p̄babile vt aia q̄ sua sp̄ote sumit a carne for
mentū peccandi: nolens ab eadē recipiat fo
mentū cruciat⁹. Qui merito infernalis z sub
terra cē dr. qz aie p̄ lapsū terrene voluptatis
eū incurret. Aug⁹ d̄ ciuitate dei. Cur nō dic
cam⁹ in corporeos spūs posse pena corpalis
ignis affligi. Idē Ignis corpalis demōes
cruciabit z hoies Hiero. i. epla ad ep̄bello.
Infernū sub terra esse nemo ambigat.

De pasca z diuersis acceptioibz hui⁹ no
minis. Caplm. CLXVII.

De cū cōsummas

e
set Iesus finones hos: ait discipa
lis suis Scitis qz post biduū pa
sca fiet: z filij hoīs tradet̄ vt crucifigat. Hec
ei tertia feria dixerat: z i q̄nta feria ad vesper
ram pasca iminebat: q̄rtadecima luna post
vernale eq̄noctiū. Ambrosius dr̄ h̄ nomen
pasca grecū esse: z sonare passionē. Fomen
to hebreū phase sonare trāsitiū. Aug⁹ p̄o dr̄
hebreū esse nō grecū: z sonare trāsitiū: o por
tune m̄ p̄currere in h̄ noie p̄gruētia virtutis
lingue. Qui em̄ patif: grece pasca dr̄: vñ pa
sca passio putat̄. sed in syra lingua trāsitiū so
nat. Quare aut̄ trāsitiū dicit̄ hora illa: super
erodū est. Declinat̄ aut̄ pasca pasce vel pas
scatis. z ē equocū ad tria. Vt p̄a em̄ q̄ imo
labat̄ agnus dicebat̄ pasca sicut h̄. Post bī
duū pasca fiet. Et tota dies p̄cedens horam
illā: nec pasca dicebat̄: nec solēnis erat. Dicit̄
etiā pasca agnus: vt ibi. Vbi vis patem⁹
bī comedere pasca Et ap̄ls. Christi imolat⁹